

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาพฤติกรรมการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นของประชาชน : กรณีศึกษา การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลพรสวรรค์ ผู้ศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น
2. แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง
3. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการณ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. กรอบแนวคิดในการศึกษา

1. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น

1.1 ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นรูปแบบการปกครองตนเอง ที่มีความสัมพันธ์กับแนวคิดและทฤษฎีการกระจายอำนาจ ซึ่งได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ ดังนี้

ฮอลโลเวย์ (Holloway, 1951 : 101- 103 ; อ้างอิงมาจาก โอฬาร ถิ่นบางเตียว, 2548 : 13) กล่าวว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง องค์การที่มีอาณาเขตแน่นอน มีประชากรตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด มีอำนาจในการปกครองตนเอง มีอำนาจในการบริหารงานคลังเองและมีสภาท้องถิ่นที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนในชุมชน

รีอบสัน (Robson, 1953 : 574 ; อ้างอิงมาจาก โอฬาร ถิ่นบางเตียว, 2548 : 14) ให้ความหมายว่า การปกครองท้องถิ่นหมายถึง การปกครองส่วนหนึ่งของประเทศ ซึ่งมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ตามสมควร อำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ของท้องถิ่น มิใช่ชุมชนที่มีอำนาจอธิปไตย องค์การปกครองท้องถิ่นมีสิทธิตามกฎหมายและมีหน่วยงานที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนั่นเอง

วิท (Wit, 1967 : 14 -21 ; อ้างอิงมาจาก โอฬาร ถิ่นบางเตียว, 2548 : 13) กล่าวว่า การปกครองท้องถิ่นหมายถึง หน่วยงานที่รองจากรัฐบาลกลางให้อำนาจหรือกระจายอำนาจให้

หน่วยการปกครองท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ประชาชนมีอำนาจในการปกครองร่วมกัน มีอิสระในการบริหารงาน มีองค์กรของตนเองอันเกิดจากการกระจายอำนาจจากรัฐบาลกลาง มีอำนาจในการตัดสินใจและบริหารงานภายในท้องถิ่น มีเขตอำนาจของตนเอง

คลาร์ก (Clarke. 1975 : 1 ; อ้างอิงมาจาก โอพาร์ ดินบางเตียว. 2548 : 14) ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นว่า เป็นส่วนการปกครองของประเทศหรือรัฐซึ่งมีอำนาจสำคัญที่รับผิดชอบในการดำเนินเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับประชาชนในท้องถิ่นหรือในขอบเขตแห่งหนึ่งแห่งใด โดยเฉพาะ และเป็นการสมควรที่จะมอบเรื่องดังกล่าวให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเป็นผู้บริหาร โดยมีฐานะเป็นรองจากการบริหารของรัฐบาลในส่วนกลาง

อุทัย หิรัญโต (2523 : 2) ได้ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งจัดการปกครอง และดำเนินการบางอย่าง โดยดำเนินการกันเองเพื่อบำบัดความต้องการของประชาชนในชุมชน การบริหารงานท้องถิ่นมีการจัดเป็นองค์กร มีเจ้าหน้าที่ซึ่งประชาชนเลือกตั้งขึ้นมาทั้งหมดหรือบางส่วน ทั้งนี้มีความเป็นอิสระในการบริหารและมีการควบคุมจากรัฐบาลด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามความเหมาะสมจะปราศจากการควบคุมจากรัฐไม่ได้

ประหยัด หงษ์ทองคำ (2526 : 10) ได้รวบรวมความหมายของการปกครองท้องถิ่นของนักวิชาการชาวต่างประเทศไว้ดังนี้

1. การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองส่วนหนึ่งของประเทศ ซึ่งมีอำนาจอิสระ (Autonomy) ในการปฏิบัติหน้าที่ตามสมควร อำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่จะต้องไม่มากจนมีผลกระทบต่ออำนาจอธิปไตยของรัฐ เพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมิใช่ชุมชนที่มีอำนาจอธิปไตย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิตามกฎหมาย (Legal Rights) และมีองค์การที่จำเป็น (Necessary Organization) เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั่นเอง

2. การปกครองตนเองของท้องถิ่น หมายถึง องค์กรที่มีอาณาเขตแน่นอน มีประชากรตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ มีอำนาจปกครองตนเอง มีการบริหารงานคลังของตนเอง และมีสภาของท้องถิ่นที่มีสมาชิกได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน

3. การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจหรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยงานการปกครองท้องถิ่นเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจในการปกครอง ร่วมกันรับผิดชอบทั้งหมดหรือเพียงบางส่วนในการบริหารท้องถิ่น

มอนตาญ (Montague. 1984 : 547 ; อ้างอิงมาจาก โอพาร์ ถิ่นบางเตียว. 2548 : 13) กล่าวว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่มีการเลือกตั้ง โดยอิสระที่จะเลือกผู้บริหารท้องถิ่น มีอำนาจอิสระในการบริหารงานได้ โดยปราศจากการควบคุมจากราชการส่วนกลาง หรือส่วนภูมิภาค แต่หน่วยการปกครองท้องถิ่นยังต้องอยู่ภายใต้บังคับว่าด้วยอำนาจสูงสุดของประเทศไม่ได้เป็นรัฐอิสระ

ประทาน คงฤทธิศึกษากร (2534 : 7) กล่าวว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นระบบการปกครอง ที่มีผลสืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐ และโดยนัยนี้จะเกิดการทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ องค์กรนี้จะถูกจัดตั้งและควบคุมโดยรัฐบาล แต่ก็มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเอง

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการปกครองที่รัฐบาลกลางมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นปกครองตนเอง โดยให้มีหน่วยงานการปกครองท้องถิ่นทำหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารพัฒนาและให้บริการแก่ประชาชนในเขตพื้นที่ องค์กรหน่วยการปกครองท้องถิ่นดังกล่าวมีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ตัดสินใจและดำเนินกิจการภายใต้ขอบเขตของกฎหมายที่กำหนดภายในท้องถิ่นของตนเท่านั้น และหน่วยการปกครองท้องถิ่นนี้ต้องอยู่ในความดูแลของรัฐบาลกลาง

1.2 องค์ประกอบของการปกครองส่วนท้องถิ่น

อุทัย หิรัญโต (2523 : 22) กล่าวว่า การปกครองส่วนท้องถิ่นมีองค์ประกอบที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. สถานะตามกฎหมาย หมายความว่า หากประเทศใดกำหนดเรื่องการปกครองท้องถิ่นไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศ การปกครองท้องถิ่นในประเทศนั้นจะมีความเข้มแข็งกว่าการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งโดยกฎหมายอื่น เพราะข้อความที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนั้นเป็นการแสดงให้เห็นว่าประเทศนั้นมีนโยบายที่กระจายอำนาจอย่างแท้จริง

2. พื้นที่และระดับ ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นมีหลายประการ เช่น ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เชื้อชาติ และความสำนึกในการปกครองตนเองของประชาชน จึงมีกฎเกณฑ์ที่กำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นออกเป็น 2 ระดับ คือ หน่วยการปกครองท้องถิ่นขนาดเล็ก และหน่วยการปกครองท้องถิ่นขนาดใหญ่ หน่วยการปกครองท้องถิ่น ที่สามารถให้บริการและบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพได้ ควรมีประชากรประมาณ 50,000 คน แต่ก็ยังมีปัจจัยอื่นที่ต้องพิจารณาด้วย เช่น ประสิทธิภาพในการบริหาร รายได้ และบุคลากร เป็นต้น

3. การกระจายอำนาจและหน้าที่ การที่จะกำหนดให้ท้องถิ่นมีอำนาจและหน้าที่ มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมืองและการปกครองของรัฐบาลเป็นสำคัญ

4. องค์การนิติบุคคล จัดตั้งขึ้นโดยผลแห่งกฎหมาย แยกจากรัฐบาลกลางหรือ รัฐบาลแห่งชาติ มีขอบเขตการปกครองที่แน่นอน มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ออกกฎ ข้อบังคับ ควบคุมให้มีการปฏิบัติตามนโยบายนั้น ๆ

5. การเลือกตั้งสมาชิกองค์การหรือคณะผู้บริหารจะต้องได้รับเลือกตั้ง จากประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ ทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อแสดงถึงการมีส่วนร่วมทางการเมือง การปกครองของประชาชน โดยเลือกผู้บริหารท้องถิ่นของตนเอง

6. อิสระในการปกครองตนเอง สามารถใช้ดุลพินิจของตนเองในการปฏิบัติ กิจการภายในขอบเขตกฎหมาย โดยไม่ต้องขออนุมัติจากรัฐบาลกลางและไม่อยู่ในการบังคับ บัญชาของหน่วยงานทางราชการ

7. งบประมาณของตนเอง มีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ การจัดเก็บภาษี ตามขอบเขตที่กฎหมายได้กำหนดให้ เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอที่จะทำนุบำรุงท้องถิ่น ให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

8. การควบคุมดูแลของรัฐ เมื่อได้รับการจัดตั้งแล้วยังคงอยู่ในการกำกับดูแลจาก รัฐเพื่อประโยชน์และความมั่นคงของรัฐและประชาชน โดยรวม โดยการมีอิสระในการ ดำเนินงานของหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น มิได้หมายความว่า มีอิสระเต็มที่ทีเดียว แต่จะ หมายถึงเฉพาะอิสระในการดำเนินการเท่านั้น เพราะมีเช่นนั้นแล้วท้องถิ่นจะกลายเป็น รัฐอธิปไตย รัฐจึงต้องสงวนอำนาจในการควบคุมดูแลอยู่

ปรัชญา เวสารัชช์ (2538 : 422 - 428) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของ องค์การปกครองท้องถิ่นว่า มีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ ดังนี้

1. เป็นนิติบุคคลเพื่อให้สามารถดำเนินการด้านต่างๆ ได้อย่างเป็นอิสระพอสมควร การปกครองท้องถิ่นต้องมีองค์กรที่สามารถรับผิดชอบกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย อย่างเป็นอิสระตามกฎหมายกล่าวคือ ต้องมีองค์กรเป็นนิติบุคคลตั้งขึ้น โดยกฎหมายแยกออก จากส่วนกลาง สามารถก่อพันธะทางกฎหมายเช่นทำสัญญาเป็นหนี้หรือทำนิติกรรมรูปอื่น ได้ ภาวะนิติบุคคลนี้หมายถึง การได้รับการรับรอง โดยกฎหมายของประเทศ ยกตัวอย่าง เช่น เทศบาลเป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 เป็นต้น การเป็นนิติบุคคลยัง หมายถึงว่า องค์กรปกครองท้องถิ่นแยกออกจากราชการบริหารส่วนกลาง มีทรัพย์สินและ

เจ้าหน้าที่ของตนเอง มีคณะผู้บริหารของตนเองในการดำเนินกิจการของท้องถิ่นได้ภายในขอบเขตที่สมควร

2. ประชาชนมีส่วนในการปกครองท้องถิ่น การดำเนินกิจกรรมของท้องถิ่นนี้เป็นกระบวนการที่มีใช้กระทำโดยเจ้าหน้าที่รัฐ โดยสิ้นเชิง แต่เป็นกระบวนการทางการเมืองซึ่งประชาชนเข้ามีส่วนร่วม โดยทางตรงหรือทางอ้อมกล่าวคือ ประชาชนเข้าร่วมเลือกตัวแทนทำหน้าที่บริหารกิจการของท้องถิ่นหรือเข้าร่วมกำหนดนโยบายหรือควบคุมตรวจสอบการดำเนินงานของตัวแทนของตน ในการดำเนินกิจกรรมของท้องถิ่นประชาชนอาจดำเนินการเองทั้งหมดหรือโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามีส่วนร่วม อย่างไรก็ตามหากเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามีส่วนร่วมบทบาทของประชาชนก็ลดน้อยลงและการปกครองท้องถิ่นก็ขาดความเป็นอิสระมากขึ้น ในการเข้ามีส่วนร่วมนั้นประชาชนมีบทบาทในการกำหนดนโยบายหรือกำหนดการตัดสินใจและดำเนินการของหน่วยการปกครองท้องถิ่นทั้งโดยตรงหรือโดยทางอ้อม ลักษณะทางการเมืองที่แทรกอยู่ในการปกครองท้องถิ่นมีอยู่หลายประการและที่สำคัญที่สุดคือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ร่วมเสนอตนเป็นตัวแทนรับผิดชอบการบริหารหรือกำหนดนโยบายของท้องถิ่น ร่วมเลือกตัวแทนรวมทั้งร่วมในการตรวจสอบควบคุมการดำเนินงานของตัวแทนเป็นต้น โดยทั่วไปประชาชนมักมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นโดยทางอ้อมคือ การเลือกตัวแทนเพื่อดำเนินงาน แต่ประชาชนอาจมีส่วนร่วมโดยตรงก็ได้ เช่น ร่วมตัดสินใจประเด็นหนึ่งประเด็นใดหรือปัญหาใดในลักษณะของประชามติ ร่วมลงเสียงถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในองค์กรปกครองท้องถิ่น ริเริ่มเสนอร่างกฎหมาย หรือข้อบัญญัติให้สภาท้องถิ่นพิจารณา เสนอแนะข้อเท็จจริงหรือข้อคิดเห็นต่าง ๆ การมีส่วนร่วมของประชาชนเหล่านี้ของแต่ละประเทศจัดให้ไม่เหมือนกัน สำหรับประเทศไทยประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยทางอ้อมในการปกครองท้องถิ่น รัฐยังไม่เปิดโอกาสให้เข้าร่วมทางการเมืองโดยตรง

3. มีอำนาจอิสระบางประการในการบริหารกิจการภายในวงรอบกิจกรรมและในขอบเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบนั้น หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องได้รับมอบอำนาจดำเนินการอย่างอิสระได้พอสมควร โดยไม่จำเป็นต้องรับฟังคำสั่งจากรัฐบาลหรือหน่วยราชการจากส่วนกลางแต่อย่างใด อำนาจอิสระนี้หมายถึง อำนาจในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจดำเนินการภายใต้ขอบเขตข้อบังคับของกฎหมายและในการบริหารงานบุคคลหมายความว่า หน่วยการปกครองท้องถิ่นมิได้ทำหน้าที่แต่เพื่อให้ข้อเสนอแนะอย่างเดียวเพราะถ้าเป็นเช่นนั้นแสดงว่าไม่มีการกระจายอำนาจจากส่วนกลางให้ท้องถิ่น แต่หน่วยการปกครองท้องถิ่นต้องสามารถกำหนดนโยบายและการตัดสินใจดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของตนเองได้

นอกจากนี้ยังต้องมีพนักงานซึ่งตนเองสามารถจัดการบริหาร โดยไม่ต้องพึ่งคำสั่งจากรัฐบาลกลางทุกเรื่อง พนักงานของหน่วยการปกครองท้องถิ่นจึงมิใช่ข้าราชการที่สังกัดการบริหารราชการส่วนกลาง

4. มีอำนาจในการจัดหาและใช้จ่ายเป็นอิสระ เมื่อเป็นอิสระในการดำเนินงานแล้วหน่วยการปกครองท้องถิ่นต้องมีอิสระในการจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นในการดำเนินงาน กล่าวคือ มีแหล่งรายได้ของตนเอง เช่น ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล สามารถจัดเก็บภาษีบางประเภทได้ รวมทั้งหารายได้อื่นตามที่กฎหมายกำหนด

สรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่นประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญคือ การเป็นองค์กรที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีการเลือกตั้ง มีเขตการปกครอง มีงบประมาณรายได้ มีบุคลากร มีความเป็นอิสระในการปกครองตนเองตามสมควรตามอำนาจหน้าที่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย โดยมีความสัมพันธ์กับส่วนกลางในฐานะหน่วยงานรอง ตลอดจนการให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

1.3 ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น

จากแนวคิดในการปกครองท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนวัตถุประสงค์ทางการปกครองของรัฐในการที่จะรักษาความมั่นคงและความผาสุกของประชาชน โดยยึดหลักการกระจายอำนาจการปกครองให้สอดคล้องกับหลักการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ

อนันต์ อนันตกุล (2521 : 6 - 7) ได้มีความเห็นเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นดังนี้

1. การปกครองท้องถิ่นเป็นกลไกที่สนับสนุนให้ประชาชนปกป้องและส่งเสริมผลประโยชน์ของตนในแง่การเมือง เพราะเป็นกลไกที่ช่วยให้ประชาชนได้มีส่วนมีเสียงในการเสนอความต้องการของตน ปกป้องผลประโยชน์และสนับสนุนกิจกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนและชุมชน ที่เป็นเช่นนี้ได้ก็เพราะหน่วยการปกครองท้องถิ่นมีขนาดย่อม ซึ่งประชาชนสามารถสอดส่องดูแลการกระทำของตัวแทนตนได้อย่างใกล้ชิด และสามารถเปลี่ยนแปลงตัวแทนตัวแทนหากเห็นว่าผลประโยชน์ของตนไม่ได้รับการตอบสนอง

2. การปกครองท้องถิ่นช่วยให้ประชาชนได้ฝึกฝนและพัฒนาบทบาททางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากการปกครองท้องถิ่นส่งเสริมแนวทางประชาธิปไตยฉบับย่อเพราะมีขอบเขตไม่กว้างเกินไปและไม่ซับซ้อนเกินไป ประชาชนย่อมสามารถสังเกตกระบวนการประชาธิปไตยแต่ละขั้นตอน ได้อย่างชัดเจนกว่ากระบวนการระดับชาติและประชาชนยังสามารถตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของตนเอง บทบาทของตัวแทนกับหนทางการเมืองและการบริหารที่มีต่อประชาชนโดยส่วนรวมด้วย โดยทั่วไป

ทุกประเทศประชาธิปไตยการเมืองระดับท้องถิ่นเป็นแหล่งฝึกฝนนักการเมืองผู้จะก้าวหน้าไปสู่ระดับการเมืองที่สูงขึ้นไปจนถึงการเมืองระดับชาติ

3. การปกครองท้องถิ่นเป็นการลดภาระของรัฐบาลกลาง การที่รัฐบาลกลางได้ผลักภาระการบริการส่วนหนึ่งให้แก่หน่วยการปกครองท้องถิ่นรับผิดชอบ ย่อมเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลางและในขณะเดียวกันก็เป็นการหันเหความไม่พอใจที่อาจก่อตัวขึ้นเนื่องจากประชาชนในท้องถิ่นไม่ได้รับบริการที่ดี ทั้งนี้เพราะรัฐบาลท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบการให้บริการนั่นเอง ลักษณะเช่นนี้เป็นการบรรเทาปัญหาที่ประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่ประสบคือ ปัญหาการท่วมท้นความสนใจอยู่ที่รัฐบาลกลางเพียงอย่างเดียว

4. การปกครองท้องถิ่นเป็นจุดรองรับและรวบรวมความต้องการเบื้องต้นของประชาชน การที่ระบบการเมืองใดจะคงอยู่ได้นั้นต้องสามารถรับรู้ความต้องการด้านต่าง ๆ ของประชาชนและการปรับตัวเองให้ตอบสนองต่อความต้องการดังกล่าวได้ ภาระส่วนหนึ่งในการรวบรวมความต้องการของประชาชนมักตกอยู่กับกลุ่มผลประโยชน์ พรรคการเมือง และสื่อมวลชน แต่ในประเทศกำลังพัฒนาซึ่งกลุ่มผลประโยชน์สนใจเฉพาะเรื่องของตน เพื่อกลุ่มย่อยและพรรคการเมืองมิได้มีสาขารองรับในท้องถิ่น การปกครองท้องถิ่นอาจเป็นส่วนช่วยรวบรวมความต้องการของประชาชน ได้อีกส่วนหนึ่งกล่าวคือ ช่วยรวบรวมปัญหาและความต้องการระดับท้องถิ่นซึ่งสะท้อนบรรยากาศความต้องการและพฤติกรรมทางการเมืองระดับชาติได้บางส่วน เช่น ถ้าประชาชนมีปฏิกริยารุนแรงต่อหน่วยการปกครองท้องถิ่นในประเด็นปัญหาใด รัฐบาลกลางอาจต้องรีบดำเนินการคลี่คลายปัญหานั้นตลอดจนอาจวางมาตรการป้องกันปัญหาลักษณะเดียวกันที่อาจก่อตัวในท้องถิ่นอื่นด้วย

1.4. การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่นของประเทศไทย เริ่มมีขึ้นครั้งแรกในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทรงตราพระราชกำหนดศุขาภิบาล ขึ้นเป็นครั้งแรกและบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 11 ตุลาคม 2540 มีสาระโดยสังเขปเกี่ยวกับการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น 4 ด้าน ดังนี้

1.4.1 ด้านองค์กร การให้องค์กรส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการบริหารงาน ตามความต้องการของท้องถิ่น โดยต้องประกอบด้วยสภาท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งและคณะผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งหรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่นและมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี

1.4.2 ด้านการบริหาร การให้องค์กรส่วนท้องถิ่นมีการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลังและมีอำนาจหน้าที่ของตน รวมถึงการให้มีคณะกรรมการพนักงานส่วนท้องถิ่นเพื่อทำหน้าที่ให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งและให้พนักงานลูกจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่ง โดยคณะกรรมการต้องประกอบด้วยผู้แทนของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีคุณสมบัติตามที่กฎหมายบัญญัติจำนวนเท่ากัน

1.4.3 ด้านอำนาจหน้าที่ ให้มีการกำหนดอำนาจหน้าที่ระหว่างรัฐกับท้องถิ่น และระหว่างท้องถิ่นด้วยกัน โดยคำนึงถึงการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่น โดยเฉพาะเรื่องการจัดบริการสาธารณะและการจัดแบ่งรายได้จากภาษีอากร โดยมีคณะกรรมการในลักษณะเดียวกันกับคณะกรรมการส่วนท้องถิ่น เป็นผู้ทำหน้าที่ดังกล่าวและเป็นผู้พิจารณา ทบทวนทุก 5 ปี นอกจากนี้ยังมีการกำหนดให้มีหน้าที่ในการบำรุงรักษาศิลปะ ฟื้นฟูจารีต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น การจัดการสิ่งแวดล้อม การจัดการศึกษาและการจัดการสาธารณสุขด้วย

1.4.4 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน การส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในด้านการบริหารต่าง ๆ เช่นเดียวกันกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเสนอถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารท้องถิ่น และการให้ประชาชนมีสิทธิเสนอออกข้อบัญญัติองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือเสนอกฎหมายต่อรัฐสภา

1.5 หน้าที่รับผิดชอบของหน่วยการปกครองท้องถิ่น

การกำหนดหน้าที่รับผิดชอบให้กับหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการที่เป็นอยู่ในบางประเทศมีข้อพิจารณา ดังนี้ (ชูวงศ์ ฉายะบุตร. 2539 : 19)

1.5.1 เป็นงานที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นและการอำนวยความสะดวกในชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรอื่น ๆ นอกจากนั้น ในด้านการอำนวยความสะดวกในวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น หน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบได้แก่ การจัดทำถนน สะพาน สวนสาธารณะ สวนหย่อม การกำจัดขยะมูลฝอย

1.5.2 งานที่เกี่ยวกับการป้องกันภัย รักษาความปลอดภัย ได้แก่ งานตำรวจ งานดับเพลิง

1.5.3 งานที่เกี่ยวกับสวัสดิการสังคม งานด้านนี้มีความสำคัญสำหรับคนในท้องถิ่น ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องจัดให้มีขึ้นหรือ

ต้องรับผิดชอบร่วมกับรัฐบาลเพื่อแก้ปัญหา เช่น การจัดให้มีบริการทางสาธารณสุขในท้องถิ่นเพื่อให้การบริการประชาชน การจัดให้มีสถานสงเคราะห์เด็กและคนชรา คนพิการ เป็นต้น

1.5.4 งานที่เกี่ยวกับการพาณิชย์ของท้องถิ่น งานประเภทนี้ถือเป็นกิจการที่บริการให้ประชาชน ซึ่งหากปล่อยให้ประชาชนดำเนินการอาจไม่ได้รับผลดีเท่าที่ควร ได้แก่ การจัดตั้งสถานธนาขุมบาล การจัดตลาด การจัดบริการเดินรถ เป็นต้น และงานต่าง ๆ เหล่านี้เป็นงานที่มีรายได้ สามารถเรียกเก็บค่าบริการจากประชาชนได้

สรุปได้ว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่รับผิดชอบซึ่งพอสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. งานที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นและการอำนวยความสะดวกในชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน
2. งานที่เกี่ยวกับการป้องกันภัยและการรักษาความปลอดภัย
3. งานที่เกี่ยวกับสวัสดิการสังคม
4. งานที่เกี่ยวกับการพาณิชย์ของท้องถิ่น

2. แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

การเลือกตั้ง เป็นกระบวนการทางการเมืองอย่างหนึ่งซึ่งหมายถึงกิจกรรมทางการเมืองที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ด้วยการไปออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนของตนเองเพื่อไปทำหน้าที่ในสภา กลไกในการแสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนที่จะเรียกร้องหรือสนับสนุนให้มีการกระทำหรือละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งทางการเมืองและการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะที่จะมีผลกระทบต่อประชาชน โดยประชาชนไปเลือกผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่ตนเลือกให้ไปใช้อำนาจแทนตนนั้น จะนำอุดมการณ์และนโยบายไปเป็นแนวทางในการบริหารประเทศและทำหน้าที่รักษาผลประโยชน์ของตนเอง การเลือกตั้งจึงเป็นกระบวนการแสวงหาทางเลือกในการปกครองตนเองของประชาชนนั่นเอง นอกจากการเลือกตั้งจะเป็นองค์ประกอบสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบมีตัวแทนดังกล่าวแล้ว ทฤษฎีประชาธิปไตยยังบ่งชี้ว่าการเลือกตั้งยังมีความสำคัญในลักษณะที่แฝงเร้นต่อระบบการเมืองอีกหลายประการ เป็นต้นว่า การเลือกตั้งทำให้อำนาจของผู้บริหารมีความชอบธรรม ทั้งนี้เนื่องจากทำให้ผู้บริหารที่มาจากเลือกตั้งได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน นอกจากนี้การเลือกตั้งยังช่วยคลายความตึงเครียดของความ

ขัดแย้งทางการเมือง ตลอดจนช่วยลดความขัดแย้งทางสังคมได้อีกด้วยกล่าวคือ กลุ่มทางสังคมทั้งหลายต่างมีความต้องการที่แตกต่าง ซึ่งทำให้เกิดความขัดแย้งอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่กลุ่มเหล่านี้ต่างอยากจะได้ในสิ่งที่ตนต้องการ โดยร้องเรียนผ่านกระบวนการเลือกตั้งแบบเปิดซึ่งดีกว่าการใช้กำลังเข้าแย่งชิงผลประโยชน์กัน

2.1. ความหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

การเลือกตั้ง มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

วิสุทธิ โพธิ์แท่น (2524 : 63) ให้ความหมายไว้ว่า การที่บุคคลได้เลือกบุคคลหนึ่งหรือบุคคลจำนวนหนึ่ง จากหลาย ๆ คนหรือจากบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง บัญชีหนึ่งหรือบัญชีจำนวนหนึ่งจากบัญชีรายชื่อหลาย ๆ บัญชี เพื่อให้ไปกระทำการอันหนึ่งอันใดแทนตน

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2527 : 210) กล่าวว่า การเลือกตั้ง หมายถึง กระบวนการทางการเมืองและการปกครอง เพราะการเลือกตั้งเป็นการแสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนในการปกครองประเทศ เจตจำนงดังกล่าวปรากฏอยู่ในลักษณะของการเรียกร้อง (Demand) หรือ สนับสนุน (Support) ต่อการตัดสินใจทั้งหลายในระบบการเมือง

วัชร ไชยสาร (2541 : 8-9) ได้ให้ความหมายการเลือกตั้งไว้ว่า เป็นกิจกรรมทางการเมืองที่ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยได้มีส่วนร่วมทางการเมือง อันเป็นกลไกที่แสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนที่เรียกร้องหรือสนับสนุนให้มีการกระทำ หรือละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งทางการเมือง หรือตัดสินใจในนโยบายสาธารณะที่จะมีผลกระทบต่อประชาชนทั่วไป เลือกผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์ นโยบาย วิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับตนด้วยความคาดหวังว่าผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่ตนเลือก ให้ไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนนั้น จะนำอุดมการณ์และนโยบายในการบริหารประเทศ ทำหน้าที่พิทักษ์ผลประโยชน์ของตน การเลือกตั้งจึงเป็นกระบวนการแสวงหาทางเลือกในการเมืองการปกครองของประชาชนนั่นเอง

พิมลจรรย์ นามวัฒน์ (2542 : 716) กล่าวว่า การเลือกตั้ง หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยการออกเสียงลงคะแนนตามความเห็นของตนเอง โดยอิสระว่าจะเลือกใครเป็นตัวแทนของตนเข้าไปใช้อำนาจอธิปไตยในการบริหารกิจการของประเทศ ผู้ที่จะได้รับการเลือกตั้งจะเป็นผู้สมัครใจเสนอตัวเข้ามาให้ประชาชนเลือก และผู้ที่ได้รับเลือกด้วยคะแนนเสียงส่วนใหญ่ จะเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้แทนของประเทศทั้งหมด มีสิทธิตามที่ได้รับมอบหมายจากประชาชน ให้ร่วมเข้าเป็นคณะบุคคลดำเนินการบริหารและปกครอง

ทินพันธุ์ นาคะตะ (2543 : 139) กล่าวถึง ประชาธิปไตยว่า เป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน โดยมีหลักการอยู่ว่า อำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศเป็นของประชาชน ประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจดังกล่าว โดยผ่านตัวแทนของตน ทั้งนี้จะต้องมีวิธีการที่จะให้เกิดการปกครองโดยประชาชนขึ้น โดยมีข้อกำหนดต่าง ๆ ขึ้นมา ซึ่งรวมถึงการจัดให้มีการเลือกตั้งโดยเสรี และเป็นครั้งคราวด้วย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน. 2546 : 1038) ได้ให้ความหมายว่า การเลือกตั้ง หมายถึง การเลือกบุคคลให้เป็นผู้แทนหรือให้ดำรงตำแหน่งด้วยการออกเสียงลงคะแนน เช่น การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกตั้งกรรมการ เป็นต้น

วรทิพย์ มีมาก และชีวินทร์ ฉายาขวลิต (2547 : 207) กล่าวถึง การเลือกตั้งว่า เป็นการมอบอำนาจอธิปไตยให้ตัวแทนไปตั้งรัฐบาลและควบคุมการใช้อำนาจรัฐ เพื่อประโยชน์สุขส่วนรวมของประชาชน จึงถือว่าการเลือกตั้งเป็นการคัดสรรคนไปทำงานปฏิบัติหน้าที่ของประเทศชาติและท้องถิ่นแทนประชาชน

เบญจทราย กิยปัจจ์ (2549 : 13) การเลือกตั้ง คือ การแสดงออกซึ่งอำนาจอธิปไตยของประชาชนทุก ๆ คนในการเข้ามาซึ่งการปกครองเพื่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติ แต่การเข้าไปมีส่วนร่วมโดยประชาชนอย่างทั่วถึง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงต้องปฏิบัติหน้าที่ที่ตนได้รับความไว้วางใจจากประชาชนด้วยความบริสุทธิ์และยุติธรรม

สรุปได้ว่า การเลือกตั้ง หมายถึง กระบวนการทางการเมืองในการเลือกบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามาเป็นตัวแทนตนเองในกรณีต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด

2.2 หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งจะต้องดำเนินไปตามหลักเกณฑ์ที่ได้รับการยอมรับตามหลักสากล ดังนี้ (วาที ชาญชาญ. 2543 : 15)

2.2.1 หลักความอิสระแห่งการเลือกตั้ง กล่าวคือ การออกเสียงเลือกตั้งจะต้องเป็นไปโดยอิสระปราศจากการบังคับหรือการกระทำใด ๆ ที่เป็นเหตุให้การเลือกตั้ง ถูกบิดเบือนไปจากเจตจำนงที่แท้จริงของผู้ออกเสียงเลือกตั้ง

2.2.2 หลักการเลือกตั้งตามกำหนดระยะเวลา โดยจะต้องมีกำหนดเวลาการเลือกตั้งที่แน่นอน เช่น กำหนดให้มีการเลือกตั้งปกติทุก 4 ปี เป็นต้น

2.2.3 หลักการเลือกตั้งอย่างที่เป็นที่แท้จริงหรือการเลือกตั้งที่ยุติธรรม กล่าวคือ รัฐบาลมีหน้าที่สำคัญที่จะต้องดำเนินการให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยบริสุทธิ์ตามด้วยกฎหมาย

และจัดให้ราษฎรมีส่วนร่วมในการดำเนินการเลือกตั้งของตนเองให้ได้มากที่สุด รวมทั้งเปิดโอกาสให้มีการคัดค้านการเลือกตั้งได้ หากการเลือกตั้งนั้นไม่เป็นไปโดยบริสุทธิ์อย่างแท้จริง

2.2.4 หลักการออกเสียงทั่วไป เป็นการเปิดโอกาสให้มีการออกเสียงเลือกตั้งอย่างทั่วถึงวันแต่มีข้อจำกัดอันเป็นที่ยอมรับทั่วไป เช่น ไม่ให้สิทธิเลือกตั้งแก่เด็กและบุคคลที่มีจิตบกพร่อง เป็นต้น

2.2.5 หลักการเลือกตั้งอย่างเสมอภาค หมายความว่า บุคคลที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งมีสิทธิคนละหนึ่งเสียงและคะแนนเสียงทุกคะแนนเสียงมีน้ำหนักเท่ากัน

2.3 ประเภทของการเลือกตั้ง

การพิจารณาแบ่งประเภทของการเลือกตั้งนั้น อาจใช้หลักเกณฑ์ต่างๆ ได้หลายวิธี เช่น ลักษณะที่มาของการจัดการเลือกตั้ง การกำหนดเขตเลือกตั้ง วิธีการคิดคะแนน พอที่จะแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้ (วาที ชายชาญ, 2543 : 17)

2.3.1 การเลือกตั้งทั่วไป คือ การเลือกตั้งที่มีผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งทั่วประเทศมาลงคะแนนเสียงพร้อม ๆ กัน และจะเป็นเครื่องชี้วัดกระแสความคิด ทิศทางการเมืองของประชาชนได้เป็นอย่างดี แต่จะชี้วัดได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับระบบพรรคการเมืองของประเทศ เช่น ประเทศในระบบสองพรรคการเมือง การเลือกตั้งทั่วไปจะเป็นตัวชี้วัดว่าประชาชนยังคงสนับสนุนรัฐบาลเดิมอีกหรือไม่ สำหรับประเทศที่มีระบบหลายพรรคการเมือง มีลักษณะการจัดตั้งรัฐบาลจะเป็นรัฐบาลผสม ผลการเลือกตั้งทั่วไปไม่อาจชี้วัดได้ชัดเจนว่าประชาชนต้องการรัฐบาลเดิมหรือรัฐบาลใหม่ได้เพราะการจัดตั้งรัฐบาลขึ้นอยู่กับความร่วมมือเสียงข้างมากของพรรคการเมืองต่างๆ หลังจาการเลือกตั้งได้หรือไม่ แต่การเลือกตั้งทั่วไปก็ยังเป็นภาพสะท้อนความคิดเห็นและแนวโน้มของกระแสความคิดทางการเมืองของประชาชนในประเทศหรือในเขตเลือกตั้งนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี

2.3.2 การเลือกตั้งซ่อม ในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขาดจากสมาชิกภาพ เช่น ตาย ลาออก ถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งก็จะมีการเลือกตั้งซ่อมให้ได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนที่ผู้พ้นสภาพการเป็น ส.ส. แต่มีบางกรณีที่มีคำพิพากษา หรือคำวินิจฉัยว่าการเลือกตั้งที่ผ่านมาเป็นไปโดยมิชอบ ซึ่งเป็นการขาดสมาชิกภาพกรณีหนึ่ง ให้เป็นการเลือกตั้งอีกประเภทหนึ่งเรียกว่าการเลือกตั้งซ่อม การเลือกตั้งซ่อมอาจจะไม่มีความสำคัญไม่เท่ากับการเลือกตั้งทั่วไปแต่ก็เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นถึงความนิยมพรรคการเมืองหนึ่งพรรคการเมืองใด หรือรัฐบาลได้

2.4 วิธีการเลือกตั้ง

วิธีการเลือกตั้งตามหลักสากล มี 2 วิธี ดังนี้ (วาทิ ชาญชาญ. 2543 :15)

2.4.1 การเลือกตั้งโดยตรง หมายถึง การเลือกตั้งที่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะเป็นเครื่องวัดว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดจะชนะการเลือกตั้งในครั้งนั้น ๆ เช่น การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาของประเทศไทย เป็นการเลือกตั้งโดยตรง

2.4.2 การเลือกตั้งโดยอ้อม หมายถึง การที่ประชาชนผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้งเป็นการมอบสิทธิการเลือกตั้งให้แก่คณะบุคคลที่ทำการเลือกตั้งโดยเด็ดขาด การเลือกตั้งวิธีนี้ ใช้ในกรณีที่เห็นว่าคณะบุคคลที่เข้าไปทำการเลือกตั้งนั้นจะมีสติปัญญา ความรู้ความสามารถ ในการใช้วิจารณญาณได้ดีกว่า ซึ่งเป็นหลักประกันได้ว่าประชาชนจะได้ผู้แทนราษฎรที่ดี มีความสามารถอย่างแน่นอน

2.5 การเลือกตั้งระบบใหม่

เนื่องจากรัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ. 2550 ได้เปลี่ยนแปลงระบบการเลือกตั้งใหม่ขึ้น กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาจากการเลือกตั้ง 2 แบบ คือ แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง 400 คน และแบบระบบบัญชีรายชื่อ 80 คน ดังนี้

2.5.1 การเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ประเทศไทยทั้งประเทศจะถูกแบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็น 157 เขต โดยการคำนวณจากจำนวนประชากรทั้งประเทศให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งได้ไม่เกินจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พึงมีในเขตเลือกตั้งนั้น ๆ แต่ไม่เกิน เขตเลือกตั้งละ 3 คน

2.5.2 แบบระบบบัญชีรายชื่อพรรค โดยทั่วไปเรียกว่า แบบสัดส่วน ให้พรรคการเมืองส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อส่งผู้สมัครได้ไม่เกิน 10 คน ในแต่ละกลุ่มจังหวัด จำนวนไม่เกิน 8 กลุ่มจังหวัด โดยเรียงลำดับมาเรียบร้อย บุคคลในบัญชีรายชื่อจะต้องไม่ซ้ำกับผู้สมัครแบบแบ่งเขตหรือผู้สมัครในบัญชีรายชื่อพรรคอื่น โดยให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้พรรคเดียว ผู้ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วนในแต่ละเขตเลือกตั้ง ให้ดำเนินการดังนี้

1) ให้รวมผลคะแนนทั้งหมดที่พรรคการเมืองทุกพรรคที่ส่งผู้สมัครในเขตนั่น ได้รับคะแนนในเขตเลือกตั้งแบบสัดส่วนนั้น

2)ให้นำคะแนนรวมจาก ข้อ 1 หาดด้วยสิบ ผลลัพธ์ที่ได้ให้ถือเป็นคะแนนเฉลี่ยต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วนหนึ่งคน

2.6.3 การไม่แบ่งเขตการเลือกตั้งหรือมีเขตเลือกตั้งเขตเดียว มีหลักการว่า ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งทุกคนทั่วราชอาณาจักรมีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเท่าเทียมกัน คนละ 1 เสียง และมีเขตเลือกตั้งเพียงเขตเดียวทั่วประเทศ โดยจะนำวิธีการคิดคะแนนแบบสัดส่วนหรือระบบบัญชีพรรคมาใช้ วิธีการแบ่งเขตเลือกตั้งมีความเป็นผู้แทนราษฎรของประชาชนอย่างยุติธรรมทั้งด้านจำนวนประชากรและเขตพื้นที่ ให้เกิดความยุติธรรมในการเลือกตั้งและไม่ได้เกิดความได้เปรียบเสียเปรียบซึ่งกันและกันทั้งต่อประชาชน พรรคการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้ง จึงต้องจัดแบ่งพื้นที่การปกครองเพื่อการเลือกตั้งออกไปเป็นส่วน ๆ โดยให้ประชากร ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งได้ตามสัดส่วนกับจำนวนผู้แทนตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายเลือกตั้งกำหนดให้มีได้ในเขตนั้น ๆ

2.7 หน้าที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งระบบใหม่นั้นระบุว่า การเลือกตั้งนั้นเป็นหน้าที่บุคคลใด ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยไม่แจ้งเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้จะต้องเสียสิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ซึ่งมีหน้าที่ที่ต้องไปเลือกตั้งไว้ดังนี้ กล่าวถึงหน้าที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้คนไทยทุกคนที่มีอายุครบ 18 ปีบริบูรณ์ในวันที่ 1 มกราคม ของทุกปีที่มีการเลือกตั้ง ถือเป็นหน้าที่ที่ต้องไปเลือกตั้ง เมื่อกฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ แล้วผู้ใดไม่ไปเลือกตั้งตามหน้าที่ และไม่ไปแจ้งสาเหตุ ที่ไม่ไปเลือกตั้งจะเสียสิทธิทางการเมือง 3 ประการ ดังนี้

2.7.1 สิทธิยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ถ้าเห็นว่ามีเหตุทุจริต

2.7.2 สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่นและสิทธิได้รับการเสนอชื่อเข้ารับการสรรหา เป็นสมาชิกวุฒิสภา

2.7.3 สิทธิสมัครเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องถิ่น

3. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

3.1 ความหมายของพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (ราชบัณฑิตยสถาน 2546 : 768) ได้ให้ความหมายของคำว่า พฤติกรรม (Behavior) หมายถึง การกระทำ หรืออาการ ที่แสดงออกมาทางกล้ามเนื้อ ความคิดและความรู้สึกเพื่อตอบสนองต่อสิ่งเร้า ดังนั้น พฤติกรรมทางการเมือง

(Political Behavior) จึงหมายถึง อาการหรือการกระทำของคนเราที่มีต่อการเมืองการปกครอง ภายใต้ระบอบการปกครองที่ตนสังกัด

การศึกษาการเมืองในแง่พฤติกรรมนั้น ได้มีผู้ศึกษาไว้หลายลักษณะสามารถจัดประเภทได้ 2 ประเภท คือ (เซวี่ ไพรพิธูม โรจน์. 2530 : 2-5)

1. แนวการศึกษาพฤติกรรมการเมืองของปัจเจกบุคคล (Individual Political Behavior Approach) เป็นการศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองของแต่ละบุคคล ซึ่งส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นการศึกษาผู้นำทางการเมือง เพราะถือว่าเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการทางการเมือง โดยส่วนรวมโดยเน้นศึกษาถึงสภาพภูมิหลัง เช่น อายุ เพศ การได้รับการถ่ายทอดทางสังคม (Socialization) และบุคลิกภาพ โดยทั่วไป

2. แนวการศึกษาพฤติกรรมการเมืองของกลุ่ม (Mass Political Behavior Approach) เป็นการศึกษาพฤติกรรมการเมืองโดยส่วนรวม เช่น ศึกษาพฤติกรรมการประชุม รัฐสภาการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง (Voting Approach) การลงประชามติ การศึกษาในแนวนี้จะสะท้อนให้เห็นถึงความคิดเห็นหรือความนิยมของมวลชนต่อกระบวนการทางการเมือง นอกจากนี้ยังช่วยวัดความสนใจและการเข้าร่วมทางการเมืองของปวงชนได้เป็นอย่างดี

จากการศึกษาพฤติกรรมการเมืองทั้งในแนวปัจเจกบุคคลและกลุ่มดังกล่าว จะทำให้สามารถวิเคราะห์การเมืองออกมาในลักษณะที่แน่ชัด เพราะการนำความรู้สาขาต่าง ๆ เช่น สาขาจิตวิทยา ซึ่งศึกษาบุคลิกภาพของบุคคล แรงจูงใจ สาขาสังคมวิทยา ซึ่งศึกษาโครงสร้างทางสังคม การถ่ายทอดทางสังคม (Socialization) และความรู้สึกลึกซึ้งสาขามานุษยวิทยา ซึ่งศึกษาความเชื่อ (Belief) ค่านิยม วัฒนธรรม เป็นต้น จะช่วยให้สามารถวิเคราะห์พฤติกรรมของบุคคลหรือกลุ่มได้ว่าบุคคลหรือกลุ่มที่มีสภาพภูมิหลังในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวแตกต่างกันย่อมมีพฤติกรรมทางการเมืองแตกต่างกันไปด้วย ในปัจจุบันการศึกษาพฤติกรรมของกลุ่มได้รับความนิยมนศึกษากันอย่างกว้างขวางทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยศึกษาในส่วนที่เป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เช่น การเข้าร่วมในการออกเสียงเลือกตั้งในสังคมประชาธิปไตย มักเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างกว้างขวางในทุกด้าน นอกจากการดูระบบการปกครองแล้ว สภาพสังคมและวัฒนธรรมบางอย่างก็ส่งผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองต่างกันไปด้วย ในเรื่องนี้ อัลมอนต์ และเวอร์บา (Gabriel A. Almond and Sidney Verba) แบ่งสภาพสังคม และวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมดังกล่าวออกเป็น 3 รูปแบบ คือ (Almond and Sidney Verba. 1965 : 12 ; อ้างอิงมาจาก เอกภาพ พลซื่อ. 2535 : 20)

1. วัฒนธรรมการเมืองแบบคับแคบ (Parochial Political Culture)

เป็นลักษณะสังคมที่ประชาชนไม่เข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ทั้งนี้ เพราะขาดความรู้ความเข้าใจในระบอบการเมืองการปกครองและไม่คิดว่าตนจะมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ นอกจากนี้ในสังคมดังกล่าวถือว่า การเมืองการปกครองจะอยู่นอกเหนือการควบคุมของตนซึ่งพฤติกรรมการเมืองแบบนี้มักปรากฏในสังคมดั้งเดิม มีคนอยู่จำนวนน้อย สังคมไม่ซับซ้อน ซึ่งอำนาจการปกครองจะอยู่ที่หัวหน้าเผ่าเท่านั้น

2. วัฒนธรรมการเมืองแบบไพร่ฟ้า (Subject Political Culture)

เป็นลักษณะสังคมที่เริ่มมีการพัฒนาขึ้นมา ประชาชนเริ่มเรียนรู้ระบบการเมืองการปกครอง มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองโดยทั่วไป และเริ่มมีการเข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมืองมากขึ้น แต่ก็ไม่ได้อินใจเข้าร่วมทางการเมืองในทุก ๆ ด้าน มักจะเข้าร่วมเพียงบางด้านเท่านั้น

3. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม (Participant Political Culture)

เป็นลักษณะสังคมที่ได้รับการพัฒนาแล้ว ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการเมืองเริ่มต้นตัวในเรื่องสิทธิ เสรีภาพและหันมาสนใจการเมืองมากยิ่งขึ้น มีการรับรู้ในเรื่องอำนาจรัฐและยอมรับในอำนาจนั้น ในสังคมดังกล่าวประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุด การศึกษาค้นคว้าถึงสาเหตุและปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งว่า คนที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งนั้นเป็นคนประเภทใดและมีเหตุจูงใจอะไรบ้างที่ทำให้บุคคลดังกล่าวไปใช้สิทธิเลือกตั้งในเรื่องนี้ แคมป์เบลล์ (Campbell, 1960 : 250 ; อ้างอิงมาจากเอกภาพ พลซื่อ, 2535 : 21) และคณะกล่าวว่า การที่คนเรามีพฤติกรรมแตกต่างกันก็เนื่องมาจากความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Difference) ทั้งนี้เพราะ การที่บุคคลเกิดมาในสภาพแวดล้อมทางสังคมที่แตกต่างกัน ทำให้ได้รับประสบการณ์แตกต่างกัน ซึ่งส่งผลให้มีพฤติกรรมที่แตกต่างกันไปด้วย

จากการศึกษาพฤติกรรมกรการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งพบว่า ปัจจัยต่าง ๆ ได้ส่งผลต่อพฤติกรรมคือ บุคคลที่มีภูมิหลังแตกต่างกันจะมีพฤติกรรมการเลือกตั้งแตกต่างกันไปด้วย ในที่นี้จะนำเอาพฤติกรรมการเลือกตั้งของประเทศที่ถือว่าเป็นแบบของประชาธิปไตย เช่น สหรัฐอเมริกามาพิจารณาเปรียบเทียบเพื่อให้เห็นภาพชัดเจนขึ้น มีการศึกษาพฤติกรรมการเลือกตั้งของคนอเมริกัน โดย โบน และแรนนี่ (Bone and Raney, 1967 : 5-6 ; อ้างอิงมาจากเอกภาพ พลซื่อ, 2535 : 21) ได้พบพฤติกรรมการเลือกตั้งของคนอเมริกันจำนวน 5 กลุ่ม คือ

1. กลุ่ม Organization Contributors หมายถึง พวกที่บริจาคเงินช่วยเหลือในการเลือกตั้งหรือบางครั้งอาสาสมัครเพื่อช่วยในการหาเสียง หรือให้ความช่วยเหลือด้านอื่น ๆ อย่างกระตือรือร้น

2. กลุ่ม Opinion Leaders หมายถึงพวกที่พูดคุยในเรื่องการเมืองอย่างสม่ำเสมอกับสมาชิกในครอบครัวของตนเอง เพื่อนหรือกลุ่มหรือสมาคมต่าง ๆ ที่เขาเป็นสมาชิกอยู่

3. กลุ่ม Voters หมายถึง พวกที่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง คนกลุ่มนี้ไม่ได้ทำอะไรมากไปกว่า ที่จะสนับสนุนฝ่ายที่ตนนิยมชมชอบ

4. กลุ่ม Nonvoters หมายถึง พวกที่ไม่ค่อยจะไปลงคะแนนหรือไม่เคยไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเลย แต่ก็ยังให้ความสนใจติดตามข่าวสารหรือกิจกรรมสาธารณะอยู่บ้าง

5. กลุ่ม Apolitical หมายถึง พวกที่ไม่มีความรู้หรือมิได้ให้ความสนใจการเมืองเลย ไม่มีความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมืองที่จัดขึ้น จากการแบ่งประเภทของคนที่มีความสนใจที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมการเลือกตั้งแตกต่างกันดังกล่าว จะเห็นว่าคนประเภทต่าง ๆ ดังกล่าวนั้น จะมีอยู่ทั่วไปในทุกสังคม แต่จะแตกต่างกันบ้างก็เฉพาะว่าสังคมใดจะมีคนประเภทใดมากหรือน้อยเท่านั้น ซึ่งหากจะพิจารณาในสังคมไทยจะเห็นว่า การเลือกตั้งแต่ละครั้งมีบุคคลเป็นจำนวนมากที่มิได้ให้ความสนใจในกิจกรรมการเลือกตั้ง แต่ถ้าการเปรียบเทียบจากการศึกษาของ โบน และแรนนี่ ดังกล่าวจะเห็นว่า ในประเทศที่ได้ชื่อว่ามีคามยิ่งใหญ่ที่สุดในค่ายเสรีประชาธิปไตย เช่น สหรัฐอเมริกาก็มีคนประเภทที่ละเลยต่อการเลือกตั้ง คือ พวก Nonvoters อยู่เป็นจำนวนไม่น้อยเลยทีเดียว

3.2 ทฤษฎีที่อธิบายพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

การศึกษาพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นของประชาชน : กรณีศึกษา การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ในครั้งนี้ ได้ใช้แนวทางการศึกษาตามแนวทฤษฎีที่อธิบายพฤติกรรมของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งดังต่อไปนี้

3.2.1 ทฤษฎีปัจจัยตัวกำหนด (Deterministic Theory) ทฤษฎีนี้ มีสาระสำคัญสรุปได้ว่า ปัจจัยทางสังคมอันเป็นภูมิหลังของบุคคลทั้งในระดับทั่วไปและเรื่อยลงมาจนถึงช่วงที่จะมีการตัดสินใจ ล้วนแต่มีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อพฤติกรรมกรรมการลงคะแนน

3.2.2 ทฤษฎีความสำนึกเชิงเหตุผล (Consciously Rational Theory) ทฤษฎีนี้กล่าวถึง ความสำนึกตรึกตรองของผู้ใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งที่มีต่อการบริหารการเลือกตั้ง

นโยบายของพรรคและสภาพตัวผู้แทนของพรรคการเมือง เป็นทฤษฎีที่มองแนวทางพฤติกรรม การใช้สิทธิเลือกตั้งในกรอบความคิดการบริโภคนโยบายทางเศรษฐศาสตร์ นักคิดที่สำคัญคือ คาวน (An thong Downs) และคีย์ (V.O.Key) ซึ่งมุ่งเน้นการตัดสินใจเพื่อเลือกแนวทางที่ให้ประโยชน์สูงสุดจากการแสวงหาทางเลือกหลายทางในการแสดงออกถึงพฤติกรรมทางการเมือง (รังสิต วงศ์ทองดี. 2529 : 7) การศึกษาพฤติกรรมพรรคการเมืองลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในสหรัฐอเมริกาสมัยแรก (ค.ศ. 1940 – 1950) เน้นการศึกษาอิทธิพลของความนิยมพรรค และอิทธิพลของสถานภาพของเศรษฐกิจและสังคมเป็นสำคัญ โดยให้ความสนใจปัจจัยอีกด้านหนึ่งคือด้านอิทธิพลของพรรคการเมืองและตัวผู้นำ โดยให้ความสำคัญกับผู้สมัครรับเลือกตั้งน้อยมาก งานวิจัยในช่วง ค.ศ. 1968 ได้หันมาให้ความสนใจและให้ความสำคัญกับอิทธิพลของพรรคและตัวผู้สมัครอย่างกว้างขึ้น เช่น การเชื่อมโยงระหว่างพฤติกรรมของผู้นำพรรคกับปฏิริยาสนองตอบของผู้ใช้สิทธิลงคะแนนเสียง บทบาทของผู้จัดการหาเสียง การแถลงนโยบายของพรรค เป็นต้น

3.2.3 ทฤษฎีระบบ (System Theory) ทฤษฎีนี้มุ่งอธิบายคุณภาวะที่เกิดขึ้นในการเลือกตั้ง โดยมีการพิจารณาปัจจัยทั้งที่เป็นปัจจัยกำหนดซึ่งมีอยู่ในใจผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งมานานแล้ว และปัจจัยที่เกิดจากความสำนึกเชิงเหตุผลซึ่งเกิดขึ้นในระยะสั้นเฉพาะช่วง ทฤษฎีระบบเป็นที่นิยมในหมู่นักรัฐศาสตร์และนักสังคมศาสตร์ทั่วไปในปัจจุบัน แต่ยังมีผู้นำไปใช้ในการศึกษาพฤติกรรมพรรคการเมืองลงคะแนนเสียงเลือกตั้งน้อยมาก ที่ปรากฏพบก็คืองานวิจัยของนักวิจัยกลุ่มมหาวิทยาลัยชิคาโก ได้ตั้งแนวความคิดเกี่ยวกับสภาพการลงคะแนนเสียงตามปกติ (Normal Vote) ว่าการลงคะแนนเสียงตามปกติคือ ความก้ำกึ่งของอิทธิพลจากปัจจัยความนิยมพรรคกับพลังที่เกิดขึ้นเฉพาะช่วงสมัยการขึ้นลงของคะแนนเสียงที่ผู้สมัครคนหนึ่งได้รับ เมื่อเปรียบเทียบกับคู่แข่งอื่นขึ้นอยู่กับส่วนของพลังที่เกิดขึ้นกับปัจจัยพื้นฐานคือความนิยมพรรคกับพลังที่เกิดขึ้นช่วงสมัยนั้นซึ่งได้แก่ ความสนใจในตัวผู้สมัคร ความเห็นต่อนโยบายพรรคและปัญหาทางการเมือง ภาพพจน์ที่มีต่อการปฏิบัติของพรรคและสถานการณ์ภายในแต่ละช่วงนอกประเทศ การแข่งขันในบางสมัย ตัวแปรหรือปัจจัยต่างๆ เหล่านี้จะผันแปรไปในแต่ละช่วงสมัยของการเลือกตั้ง เมื่อประมวลรวมกันแล้ว ผู้ลงคะแนนเสียงจะชอบพรรคหนึ่งหรือบุคคลผู้สมัครรับเลือกตั้งคนหนึ่งมากกว่าอีกพรรคหนึ่งหรืออีกคนหนึ่ง

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ถนอม เกษมพิทักษ์พงศ์ (2539 : บทคัดย่อ) เรื่องพฤติกรรม การลงคะแนนเสียง ของประชาชนอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูนในการเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. 2539 วัตถุประสงค์ ของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้คือ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของประชาชนใน การเลือกตั้ง 2) เพื่อทราบเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการเมืองของประชาชน ผลการวิจัยพบว่า ในการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ผู้ตอบแบบสอบถามได้พิจารณาถึงปัจจัยต่อไปนี้ คือ การถือว่าเป็นหน้าที่พลเมือง เพื่อรักษาสิทธิของตนเอง การตัดสินใจด้วยตนเอง ข้อมูลจาก สื่อมวลชน และความเห็นของญาติพี่น้อง ปัจจัยเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ก็ได้รับการพิจารณาด้วย เช่น ความสามารถในการสร้างสิ่งสาธารณประโยชน์ ความซื่อสัตย์ สุจริต ระดับการศึกษา การแถลงนโยบายของพรรคการเมือง และการเป็นคนลำพูน โดยกำเนิด จากการศึกษาวิจัยยังพบอีกว่าพฤติกรรมลงคะแนนเสียงเลือกตั้งแตกต่างกันตาม อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ เพศ และรายได้

วัชรินทร์ แอมปรัชญา (2541: บทคัดย่อ) เรื่องพฤติกรรมลงคะแนนเลือกตั้ง : ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งกรรมการสุขาภิบาลลำปลายมาศ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัด บุรีรัมย์ พ.ศ. 2538 การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษากระบวนการ และวิธีดำเนินการ เลือกตั้งของทางราชการ กระบวนการและวิธีการหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง และแบบแผน ของพฤติกรรมลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งกรรมการสุขาภิบาลลำ ปลายมาศ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2538 ผลการวิจัยพบว่า ทางราชการได้ จัดตั้งศูนย์ประสานการเลือกตั้ง เพื่อเตรียมการเลือกตั้งและประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งตามแผน ที่กำหนดไว้ โดยแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินการเลือกตั้งทุก ขั้นตอน ผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งสองฝ่ายวางแผนหาเสียงโดยการย้ายผู้มีสิทธิออกเสียงที่อยู่นอก เขตเข้ามาอยู่ในเขตสุขาภิบาล ก่อนการเลือกตั้งหาเสียงโดยประชาสัมพันธ์นโยบายและผลงาน ในอดีต เข้มประชาชนในเขตเลือกตั้ง และจ่ายเงินซื้อเสียงในอัตราเสียงละ 100 - 1,000 บาท ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งตัดสินใจลงคะแนนเสียงด้วยตนเอง โดยพิจารณา นโยบายและ แนวทางพัฒนาสุขาภิบาลของผู้สมัคร ส่วนความสัมพันธ์กับผู้สมัคร ผลงานของกรรมการ สุขาภิบาลชุดก่อน และเงินที่ได้รับจากผู้สมัครเป็นองค์ประกอบสำคัญในการตัดสินใจ

อินทร์ศร พรหมมินทร์ (2541: บทคัดย่อ) เรื่องพฤติกรรม การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง สมาชิกสภาเทศบาลนครเชียงใหม่ ปี 2538 การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่ออธิบาย

พฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลนครเชียงใหม่ ปี 2538 ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งกลุ่มนวัตรัฐพัฒนาดังนี้ 1) ปัจจัยด้านเหตุการณ์ในอดีตพบว่า ประชากรซึ่งไม่พอใจในผลงานของกลุ่มอำนาจนั้นทงุมิจะลงคะแนนเสียงให้แก่กลุ่มนวัตรัฐพัฒนา 2) ปัจจัยลักษณะทางด้านประชากรพบว่า เพศและอายุไม่มีความสัมพันธ์กับการลงคะแนนเสียง แต่พบว่าอาชีพและการศึกษามีความสัมพันธ์ 3) ปัจจัยนิยมในกลุ่มการเมือง ได้แก่ ความนิยมในกลุ่มการเมืองท้องถิ่นพบว่า มีความนิยมในกลุ่มนวัตรัฐพัฒนามากกว่ากลุ่มอื่น ส่วนความนิยมในตัวหัวหน้ากลุ่มและผู้สมัครไม่ให้ความสำคัญมากนัก 4) ปัจจัยด้านทัศนคติที่สนับสนุนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ได้แก่ ความพอใจในนโยบายกลุ่มการเมืองท้องถิ่นพบว่า มีความพอใจในนโยบายกลุ่มนวัตรัฐพัฒนา มากกว่ากลุ่มอื่น

มงคล บุญเรือง (2543 : บทคัดย่อ) เรื่องพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรี โดยตรง : กรณีศึกษาเทศบาลเมืองพะเยา เดือนพฤศจิกายน 2545 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งนายกเทศมนตรี ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองพะเยา 2) อัตราการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งและเหตุผลในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งนายกเทศมนตรีของประชาชน ในเขตเทศบาลเมืองพะเยา 3) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกตั้งนายกเทศมนตรีของประชาชน ในเขตเทศบาลเมืองพะเยา ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกตั้งนายกเทศมนตรีเมืองพะเยา ปัจจัยที่ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองพะเยาตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรี ได้แก่ 1) นโยบาย 2) คุณสมบัติของผู้สมัคร 3) การรณรงค์หาเสียง 4) มีผู้แนะนำ 5) กลุ่มการเมือง และประชาชนในเขตเทศบาลเมืองพะเยา เลือกคุณสมบัติของผู้สมัครที่จะมาเป็นนายกเทศมนตรีตามลำดับ ดังนี้ 1) เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ 2) มีมนุษยสัมพันธ์ดี 3) เป็นคนในพื้นที่ และ 4) รู้จักเป็นส่วนตัว ระยะเวลาในการตัดสินใจของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองพะเยา ในการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตามลำดับดังนี้ 1) นโยบาย 2) คุณสมบัติ 3) รณรงค์หาเสียง 4) กลุ่มการเมือง 5) มีผู้แนะนำ

นาม ไก่ อ้นมัน (2545: บทคัดย่อ) เรื่องพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลบ้านฉาง เมื่อวันที่ 17 มิถุนายน พ.ศ. 2544 จากการศึกษาเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมของประชาชนในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลบ้านฉาง เมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2544 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพรายได้ ภูมิฐานะ การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ความคาดหวังการพัฒนาท้องถิ่น กับพฤติกรรมของ

ประชาชนในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ในด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้งการถูกชักชวนให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ลักษณะการเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง และช่วงเวลาการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ผลการศึกษาพบว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้งส่วนมากเป็นผู้หญิงอายุเฉลี่ย 37 ปีระดับการศึกษา ป.1 – ป. 6 รายได้ต่อเดือน 5,001 – 8,000 บาท เป็นคนท้องถิ่นเดิม คาดหวังบุคคลที่เลือกตั้งได้จะกลับมาพัฒนาท้องถิ่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้งไปด้วยความสำนึกของตนเองโดยถือเป็นหน้าที่ชักชวนผู้มีสิทธิให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ให้คำมั่นสัญญาว่าจะช่วยพัฒนาท้องถิ่น ลงคะแนนเสียงต่างคนต่างเลือก ตัดสินใจเลือกผู้สมัครก่อนการเลือกตั้งประมาณ 1 สัปดาห์ ผู้มีสิทธิตัดสินใจเลือกตั้งเองเลือกผู้สมัครเฉพาะที่ตนเองชอบมากที่สุด คำนี้ถึงผู้สมัครมากกว่ากลุ่มผู้สมัครพิจารณาเลือกผู้สมัครที่ได้ช่วยเหลือทำประโยชน์ให้กับท้องถิ่น ผู้สมัครที่มีสิทธิเลือกส่วนมาก จะได้รับการเลือกตั้งส่วนใหญ่ไปเลือกตั้งในช่วงเวลาเช้า ในด้านปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ ระดับการศึกษา อาชีพรายได้ต่อเดือน ภูมิฐานะ และความคาดหวังการพัฒนาท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เพศ ระดับการศึกษา อาชีพและความคาดหวังการพัฒนาท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับการถูกชักชวนให้ไปใช้สิทธิ รายได้ต่อเดือน มีความสัมพันธ์กับลักษณะการเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ภูมิฐานะและความคาดหวังการพัฒนาท้องถิ่น มีความสัมพันธ์กับช่วงเวลาการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

พุทธชาติ เชื้อไทย (2546 : บทคัดย่อ) เรื่องพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : ศึกษากรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลบางปู จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2546 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งท้องถิ่นในรูปแบบของเทศบาล 2) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลบางปู ผลการศึกษา พบว่าการไปใช้สิทธิเลือกตั้งและการรับรู้ข่าวสารส่วนใหญ่เคยไปบ้าง สำหรับสาเหตุของการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เนื่องจากต้องการได้คนที่ตนพอใจไปเป็นผู้แทน ในเรื่องการติดตามข่าวสารการเลือกตั้งพบว่า ส่วนใหญ่รับทราบทางป้ายโฆษณา แผ่นปลิว ความคิดเห็นเกี่ยวกับการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลบางปู จังหวัดสมุทรปราการ รวม 3 ด้าน ในภาพรวมเห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.47$) โดยด้านคุณสมบัติของหัวหน้าพรรคการเมือง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาด้านคุณสมบัติของพรรคการเมือง และคุณสมบัติของผู้สมัครตามลำดับ สำหรับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลบางปู จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2546 พบว่า

ปัจจัยส่วนบุคคลซึ่งได้แก่ รายได้ต่อเดือน และปัจจัยกลุ่มการเมืองหรือตัวบุคคลซึ่งได้แก่ คุณสมบัติของผู้สมัครมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งดังกล่าว

ศุชัยวุธ ชาวสวนกล้วย (2546 : บทคัดย่อ) เรื่องพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครเขตดินแดง มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครเขตดินแดง 2) ศึกษาความแตกต่างของปัจจัยด้านภูมิหลังที่มีต่อแบบแผนการตัดสินใจ เหตุผลในการเลือกพรรคและตัวบุคคล ผลการศึกษาพบว่า ทำให้ทราบว่าการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น ตัวผู้สมัครยังเป็นปัจจัยสำคัญต่อการตัดสินใจในการลงคะแนนเสียงของผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยเน้นเลือกผู้สมัครที่รู้จักและเข้าใจปัญหาคนในพื้นที่ ซึ่งจะเป็นเหตุผลที่พรรคการเมืองต้องนำไปประกอบการพิจารณาในการคัดเลือกตัวผู้สมัครของพรรค

รัชณี กล้ายนาถ (2546 : บทคัดย่อ) เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรง : ศึกษากรณีเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับเทศบาลว่าภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเลือกตั้งเป็นการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงแล้วนั้น ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเลือกตั้งในลักษณะต่าง ๆ อย่างไร และมีปัจจัยสำคัญในการกระตุ้นคือคุณสมบัติของผู้สมัคร การรณรงค์หาเสียงและดำเนินนโยบาย ผลการศึกษาขึ้นชั้นสมมติฐานเป็นบางส่วนกล่าวคือ ระบบการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงได้กระตุ้นความสนใจให้ประชาชนส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ในการสนทนากับการเมืองท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น แต่การใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่เพิ่มสูงขึ้นกลับพบว่ายังมีปัญหา เรื่องการซื้อเสียงมาก โดยเฉพาะกลุ่มของประชาชนที่มีรายได้น้อย ขณะที่การเข้ามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือผู้สมัครรณรงค์หาเสียงส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มหัวคะแนนผู้สมัคร กลุ่มเครือข่ายและเพื่อนที่ใกล้ชิดของผู้สมัครและเป็นการช่วยเหลือในลักษณะที่มีเงินเป็นสิ่งแลกเปลี่ยนตอบแทน จากการศึกษาพบว่า ประชาชนทุกกลุ่มให้ความสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกผู้สมัครจากปัจจัยด้านคุณสมบัติของผู้สมัคร ปัจจัยดังกล่าวยังก่อให้เกิดทัศนคติและความรู้สึกส่วนตัวที่มีต่อตัวนักการเมืองที่แตกต่างกัน และส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงที่ต่างกันระหว่างกลุ่มข้าราชการและกลุ่มชาวบ้านที่มีรายได้น้อย รองลงมาคือการรณรงค์หาเสียง ดำเนินนโยบายนั้นสามารถกระตุ้นความสนใจในการเลือกตั้งได้น้อยสุด

ภัทรวดี แก้วประดับ (2546 : บทคัดย่อ) เรื่องการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาเทศบาลตำบลบ้านค่าย ในการศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ องค์กรประกอบในการตัดสินใจเลือก

สมาชิกสภาเทศบาลตำบลบ้านค่าย การตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาเทศบาลของประชาชนตำบลบ้านค่าย และการเปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาเทศบาลตำบลบ้านค่าย ผลการศึกษาในด้านคุณสมบัติส่วนบุคคลของผู้สมัคร นโยบายของผู้สมัคร กลยุทธ์ในการหาเสียงของผู้สมัคร หัวคะแนนและสิ่งแวดลอมอื่น ๆ พบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับประเด็นดังกล่าวในระดับปานกลางทุกประเด็น โดยในการตัดสินใจเลือกผู้สมัคร กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะเลือกผู้สมัครจากกลุ่มเดียวกันเป็นส่วนใหญ่และในการเลือกตั้งครั้งที่ผ่าน มาเชื่อได้ว่ามีการซื้อเสียงในการเลือกตั้ง ส่วนน้ำหนักในองค์ประกอบที่ใช้ในการตัดสินใจ พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้น้ำหนักกับคุณสมบัติส่วนบุคคลของผู้สมัครมากที่สุด รองลงมาได้แก่ นโยบายของผู้สมัคร กลยุทธ์ในการหาเสียง หัวคะแนนและสิ่งแวดลอมอื่น เมื่อเปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกผู้สมัครจำแนกตามความคิดเห็นต่อคุณสมบัติส่วนบุคคลของผู้สมัคร นโยบายของผู้สมัคร กลยุทธ์ในการหาเสียงของผู้สมัคร หัวคะแนนและสิ่งแวดลอมอื่น ๆ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .05$) พบว่า นโยบายของผู้สมัคร กลยุทธ์ในการหาเสียง หัวคะแนนและสิ่งแวดลอมอื่น ๆ ที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้สมัครจากทุกกลุ่ม ส่วนคุณสมบัติส่วนบุคคลของผู้สมัครจะมีผลเฉพาะการตัดสินใจเลือกผู้สมัครจากกลุ่มที่ 1 และ 3 เท่านั้น

เพียงกมล มานะรัตน์ (2547: บทคัดย่อ) เรื่องการเมืองเรื่องการเลือกตั้ง : ศึกษากรณี การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรีของเทศบาลนครเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2547 ศึกษา กระบวนการรณรงค์หาเสียงในการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีของเทศบาลนครเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2547 จากการศึกษาพบว่า 1) การจัดตั้งองค์กรหาเสียง วิธีการ-ยุทธวิธี และ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สมัครรับเลือกตั้ง หัวคะแนนและประชาชนส่วนใหญ่ เป็นเรื่องของ ความสัมพันธ์ส่วนบุคคลในรูปแบบความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ โดยมีผลประโยชน์เป็นตัวเชื่อม ทั้งสามฝ่ายเข้าด้วยกัน แต่ในอีกส่วนหนึ่งได้เกิดความเปลี่ยนแปลงด้านความสัมพันธ์ระหว่าง ผู้สมัครฯ หัวคะแนนและประชาชน โดยไม่ได้เป็นเรื่องของความสัมพันธ์ส่วนบุคคล ทั้งสาม ฝ่ายมิได้มีความสัมพันธ์ส่วนตัวใดๆ ระหว่างกัน 2) กฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งที่ถูกนำมาใช้ เป็นครั้งแรกส่งผลให้กระบวนการเลือกตั้ง โดยเฉพาะกระบวนการรณรงค์หาเสียงเปลี่ยนแปลง ไป ทั้งในแง่บวกและแง่ลบ แง่ลบคือ เกิดการปรับตัวด้านกลยุทธ์ วิธีการหาเสียงที่ไม่สุจริต ต่างๆ ให้แบบยลซับซ้อนมากขึ้นจนกฎหมายไม่สามารถเอาผิดได้ ส่วนในแง่บวกคือ เป็นการ เลือกตั้งครั้งแรกของเทศบาลที่นโยบายได้เข้ามามีบทบาทในการรณรงค์หาเสียง ในฐานะ

ส่วนประกอบสำคัญที่มีผลต่อชัยชนะในการเลือกตั้ง ควบคู่ไปกับการใช้กลยุทธ์หาเสียงด้วยวิธีการเดิมๆ

คลฤดี วรรณสุทธะ (2547 : บทคัดย่อ) เรื่องพฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : ศึกษากรณีการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2544 ในพื้นที่อำเภอภูซำ จังหวัดชัยภูมิ การศึกษาค้นคว้ามีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชน 2) เพื่อศึกษาเรื่องระบบอุปถัมภ์ที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชน 3) เพื่อศึกษาความแตกต่างคุณลักษณะทางประชากร (เพศ อายุ ระดับ การศึกษา อาชีพและรายได้) ที่มีทัศนคติเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์ ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพ รายได้ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชน ส่วนปัจจัยทางสังคม ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชน ส่วนเพศไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชน 2) ระบบอุปถัมภ์ ได้แก่ การซื้อเสียง การให้ผลประโยชน์ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชน ส่วนกลุ่มเครือญาติไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชน 3) คุณลักษณะทางประชากร (เพศ อายุ ระดับ การศึกษา อาชีพ และรายได้) ที่ต่างกันมีผลทำให้มีทัศนคติเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์แตกต่างกัน

นคร อรุณเจริญรัตน์ (2548 : บทคัดย่อ) เรื่องการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาลเมืองพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ พ.ศ. 2547 การศึกษาค้นคว้ามีวัตถุประสงค์ 3 ประการดังนี้ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมของประชาชนต่อการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาลโดยตรงของเทศบาลเมืองพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ 2) เพื่อศึกษาความต้องการของประชาชนต่อการบริหารจัดการของนายกเทศมนตรี และสมาชิกสภาเทศบาลต่อการให้บริการต่าง ๆ ของนายกเทศมนตรี 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการของประชาชนในการให้บริการของเทศบาลเมืองพระประแดง ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1) ประชาชนร้อยละ 91.99 ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาลเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2547 ส่วนใหญ่ร้อยละ 50 เลือกกลุ่มของพรรคการเมืองระดับชาติ เหตุผลในการเลือกสมาชิกสภาเทศบาล คือ ต้องการให้มีความจริงจังแก้ปัญหาท้องถิ่นอย่างแท้จริง ส่วนการเลือกนายกเทศมนตรี ประชาชนต้องการนายกเทศมนตรีสังกัดพรรคการเมืองระดับชาติ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี และพบว่าประชาชนเมื่อเลือกนายกเทศมนตรีแล้วยังเลือกสมาชิกสภาเทศบาล ในกลุ่มเดียวกันด้วย 2) ความต้องการของประชาชนให้บริการด้าน

ต่าง ๆ ของเทศบาลเมือง พระประแดง พบว่า ด้านที่ประชาชนต้องการมากที่สุดคือ เรื่อง ความสะอาดของตลาดสดในเขตรับผิดชอบของเทศบาล 3) มี 6 ตัวแปรจากทั้งหมด 20 ตัวแปร ได้แก่ 1) ความสะอาดของตลาดสดในเขตรับผิดชอบของเทศบาล 2) ความรวดเร็วในการแก้ปัญหาในกรณีฉุกเฉินของเทศบาล 3) การดูแลคนพิการ 4) การให้บริการด้านการศึกษาของโรงเรียนเทศบาล 5) การให้บริการของเจ้าหน้าที่ในหน่วยอนามัยหรือสาธารณสุขภายในเขตรับผิดชอบของเทศบาล 6) การดูแลผู้สูงอายุ เป็นปัจจัยสำคัญต่อระดับความต้องการของประชาชน

ฉลอง พูลพุด (2548 : บทคัดย่อ) เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก พ.ศ. 2547 2) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก พ.ศ. 2547 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจสังคม การอบรมปมเพาะทางการเมืองการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง อุดมการณ์ประชาธิปไตย มีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งแตกต่างกันกล่าวคือ เพศหญิงมีแนวโน้มสนใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากกว่าเพศชาย ประชากรกลุ่มอายุ 41-50 สนใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งสูง กลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สนใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งสูงกว่าระดับอื่น กลุ่มอาชีพเกษตรกรรมไปใช้สิทธิสูงกว่าอาชีพอื่น ๆ กลุ่มรายได้ปานกลางระหว่าง 5,000 – 10,000 บาท สนใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ผู้ได้รับการอบรมปมเพาะทางการเมืองจะสนใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งสูง เช่นเดียวกับผู้มีอุดมการณ์ทางประชาธิปไตย การรับรู้ข่าวสารการเลือกตั้งจากโปสเตอร์ ใบปลิว แผ่นโฆษณา และเสียงตามสายหรือหอกระจายข่าว ส่งผลให้ประชาชนไปเลือกตั้งมากที่สุด เหตุผลที่ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งส่วนใหญ่เพราะถือเป็นหน้าที่ของพลเมืองและกลัวเสียสิทธิทางการเมือง และสาเหตุที่ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เพราะคิดธุระจำเป็น ประชาชนตัดสินใจเลือกผู้สมัครที่เห็นว่าเป็นคนดี เคยช่วยเหลือเกื้อกูลกันมาก่อนมีความสามารถเหมาะสม เลือกจากนโยบายที่เป็นจุดเด่นของผู้สมัคร และเป็นผู้สมัครที่มีพรรคการเมืองสนับสนุน พฤติกรรมจงใจประชาชนให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งมีหลายวิธี เช่น แจกเงิน แจกสิ่งของ ก่อสร้างทางสาธารณประโยชน์ บริจาคให้การกุศล และวิธีการอื่น ๆ ที่ไม่สามารถระบุได้

สุดาพร พัดแส (2548 : บทคัดย่อ) เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2548 : ศึกษากรณีเขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดเพชรบุรี การวิจัยครั้งนี้

วัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดเพชรบุรีในการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2548 2) เสนอแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผ่านกระบวนการเลือกตั้ง ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยหลักที่มีอิทธิพลส่งผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้แก่ ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ภูมิหลังและคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัคร กระบวนการและวิธีการหาเสียงของผู้สมัคร ปัจจัยรองลงมาได้แก่ ภูมิหลังของผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ส่งผลต่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผลประโยชน์ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่จะได้รับ นโยบายของผู้สมัครและพรรคการเมืองที่ใช้ในการหาเสียงและกระบวนการจัดการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ประชา วีระวัฒน์ (2548 : บทคัดย่อ) เรื่องพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทั่วไป ในปี พ.ศ. 2548 ของบุคลากรโรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการศึกษาถึงปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนในวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2548 ผลการศึกษาพบว่า ระดับความรู้ ความเข้าใจทางการเมือง ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง การหาเสียงนโยบายพรรคการเมือง ผู้นำพรรคการเมือง และผลงานที่ผ่านมาของพรรคการเมือง เป็นปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนทั้งสิ้น โดยเฉพาะผู้นำพรรคการเมืองเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนมากที่สุด รองลงมาเป็นผลงานที่ผ่านมาของพรรคการเมือง นโยบายพรรคการเมือง การประชาสัมพันธ์ และระดับความรู้ ความเข้าใจในการเมือง เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนตามลำดับ

ณัฐณ ปัญญาคุณานุกุล (2548 : บทคัดย่อ) เรื่องพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชน : ศึกษากรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขต 6 จังหวัดชลบุรี เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2548 ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการออกไปเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2548 ของประชาชนในเขต 6 จังหวัดชลบุรี พฤติกรรมด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่สนใจการเมือง การเดินทางไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เดินทางไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองพบว่า ประชาชน ส่วนใหญ่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง การติดตามข่าวสารทางการเมืองพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ติดตามข่าวสารทางการเมือง การเข้าร่วมฟังอภิปราย พูดคุยกันเรื่องการเมืองพบว่าประชาชนส่วนใหญ่

ไม่เข้าร่วมฟังอภิปราย การเป็นสมาชิกพรรคการเมืองพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ไม่เป็นสมาชิกพรรคการเมือง การให้การสนับสนุนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร /พรรค ในรูปแบบต่าง ๆ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ไม่สนับสนุนพรรคการเมือง พฤติกรรมด้านท่านไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือไม่ การลงคะแนนเลือกตั้งของประชาชนพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ ออกไปเลือกตั้ง เหตุผลในการตัดสินใจเลือกผู้แทนราษฎรในด้านสื่อประชาสัมพันธ์ คือ แผ่นพับ/โปสเตอร์/ใบปลิว มากที่สุด รองลงมา โทรทัศน์ ญาติพี่น้อง วิทยุ หนังสือพิมพ์ หัวคะแนนและอื่น ๆ ด้านพรรคการเมืองพบว่า พอใจในผลงานของพรรคมากที่สุด รองลงมา มีความสามารถในการบริหารจัดการ มีเศรษฐกิจการเงินมั่นคง สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้ พอใจนโยบายของพรรค มีโอกาสจัดตั้งเป็นรัฐบาลบริหารประเทศ พรรคสามารถช่วยทำประโยชน์ได้ชื่อเสียงของพรรค ด้านคุณสมบัติของหัวหน้าพรรคการเมืองพบว่า แก้ปัญหาได้อย่างรวดเร็วมากที่สุด รองลงมา มีความซื่อสัตย์สุจริต กล้าพูด กล้าแสดงออก กล้าตัดสินใจ ด้านตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งพบว่า ผู้สมัครมีความรู้ความสามารถมากที่สุด รองลงมา มีวิสัยทัศน์ที่ดีและช่วยเหลือทำประโยชน์แก่ส่วนรวม

เบญจทราช กิจปัจจ์ (2549 : บทคัดย่อ) เรื่องพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชน : กรณีศึกษาเฉพาะเขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ของผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิตัดสินใจเลือกด้วยตัวเองมากพอ ๆ กับเลือกตามประธานชุมชนตัวแทนท้องถิ่น สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร สมาชิกสภาเขต ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในกลุ่มตัวอย่างทราบถึงข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งจากสื่อป้ายโฆษณา/ใบปลิวของผู้สมัครหรือพรรคการเมือง รองลงมาทราบจากโทรทัศน์ ประเด็นหาเสียงในด้านการเน้นการโฆษณาพรรคมีมาก รองลงมา คิดว่า มีบ้าง การเน้นการโฆษณาคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัคร ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในกลุ่มตัวอย่างคิดว่ามีบ้าง การเน้นการกล่าวโจมตีฝ่ายตรงข้าม ส่วนใหญ่คิดว่าไม่มีเลย เมื่อเปรียบเทียบแยกอายุกับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สรุปได้คือ ประชาชนในกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกันส่วนใหญ่จะไปใช้สิทธิทุกครั้งตัดสินใจเลือกเพราะประธานชุมชน ตัวแทนท้องถิ่น สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร สมาชิกสภาเขตแนะนำ รองลงมาตัดสินใจเลือกเองและเลือกเพราะคำร้องขอของผู้สมัครหรือหัวคะแนน เมื่อเปรียบเทียบแยกอาชีพกับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สรุปได้คือ ประชาชนในกลุ่มตัวอย่างในทุก ๆ อาชีพส่วนใหญ่จะไปใช้สิทธิทุกครั้ง จะตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเอง ส่วนใหญ่ทราบจากใบแจ้งการเลือกตั้ง (ส.ศ. 10) ของเขตส่งไปให้ที่บ้าน ส่วนใหญ่รับทราบจากป้ายโฆษณาหรือใบปลิวจากผู้สมัครหรือพรรคการเมือง ส่วนใหญ่คิดว่าในประเด็นที่เน้น โฆษณา นโยบายพรรคมีบ้างและมีมากจำนวนเท่ากัน

5. กรอบแนวคิดในการศึกษา

แผนภาพที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม
 RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY